

บทคัดย่อ

T 158899

ชื่อภาคนิพนธ์ : ทุนทางสังคมกับความสำเเร็จของธุรกิจชุมชน
โดย : นายรัฐกร ก้อนแก้ว
ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
ปีการศึกษา : 2547

การศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมกับความสำเเร็จของธุรกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) ศึกษาเปรียบเทียบทุนทางสังคมระหว่างกลุ่มธุรกิจชุมชนซึ่งได้รับความสำเเร็จในระดับ
ที่แตกต่างกัน 2) ศึกษาถึงบทบาทของทุนทางสังคม ในฐานะที่เป็นปัจจัยการดำเนินงานที่มีผล
ต่อความสำเเร็จของธุรกิจชุมชน โดยเลือกเอาธุรกิจชุมชน 2 กลุ่ม ซึ่งได้รับความสำเเร็จในระดับ
ที่แตกต่างกันจากการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ประจำปี 2546 ของจังหวัด
นนทบุรี คือ กลุ่มอาชีพสตรีแปรรูปอาหารและศิลปประดิษฐ์ดอกไม้จากเกล็ดปลา หมู่ที่ 2 ตำบล
บางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์จากเกล็ดปลา
ซึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับการคัดสรรอยู่ในระดับ 4 ดาว และ กลุ่มแม่บ้านหมู่ 7 ลำโพง หมู่ที่ 7
ตำบลลำโพงอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผู้ผลิตตะกร้าสานจากวัสดุเหลือใช้ ซึ่งผลิตภัณฑ์
ของกลุ่มได้รับการคัดสรรอยู่ในระดับ 2 ดาว เป็นหน่วยในการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบ
โดยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มธุรกิจชุมชนทั้ง 2 กลุ่ม

- 1) มีทุนทางสังคมที่เป็นความไว้วางใจ ไม่แตกต่างกัน
- 2) มีทุนทางสังคมที่เป็นบรรทัดฐานแตกต่างกัน โดยพบบรรทัดฐานการ
ถ่ายทอดความรู้ และบรรทัดฐานการมุ่งสัมฤทธิ์ผลของงาน ในกลุ่มสตรีแปรรูปอาหารและ
ศิลปประดิษฐ์ดอกไม้จากเกล็ดปลา ขณะที่ไม่พบในกลุ่มแม่บ้านหมู่ 7 ลำโพง ซึ่งบรรทัดฐาน
ทั้ง 2 ประการนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นบรรทัดฐานที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมทางธุรกิจของกลุ่ม
ช่วยลดพฤติกรรมที่เห็นแก่ตัวของสมาชิก ทำให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจในการทำงาน
เพื่อบรรลุเป้าหมายทางธุรกิจร่วมกัน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสำเเร็จของธุรกิจชุมชน
อย่างมีนัยสำคัญ
- 3) มีทุนทางสังคมที่เป็นเครือข่ายแตกต่างกัน โดยกลุ่มสตรีแปรรูปอาหารและ
ศิลปประดิษฐ์ดอกไม้จากเกล็ดปลา มีเครือข่ายทั้งในจำนวน และรูปแบบ ที่มากกว่ากลุ่มแม่บ้าน
หมู่ 7 ลำโพง ซึ่งการมีเครือข่ายที่มากกว่านี้ ได้ก่อให้เกิดความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ ให้กับ

T158899

กลุ่มอาชีพสตรีแปรรูปอาหารและศิลปประดิษฐ์ดอกไม้จากเกล็ดปลาทำให้มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ข้อมูลข่าวสาร และตลาด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญด้วยเช่นเดียวกัน

ผลการศึกษาพบบทบาทสำคัญของทุนทางสังคม 3 ประการ ที่มีต่อการดำเนินงานธุรกิจชุมชน คือ บทบาทในการช่วยลดต้นทุนการกำกับดูแล (monitoring cost) และต้นทุนทางธุรกรรม (transaction cost) บทบาทในการสร้างให้เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมของสมาชิก (coordinating activities) บทบาทในด้านการผลิตและการตลาด

ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างและรักษาทุนทางสังคม ให้เป็น “ทุน” ที่จะเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มธุรกิจชุมชน และชุมชน รวม 3 ประการ คือ

1) กรมการพัฒนาชุมชน ควรนำแนวคิดเรื่องทุนทางสังคม ผูกโยงในหลักสูตรการฝึกอบรมของนักพัฒนาชุมชน และผู้นำชุมชนทุกระดับ เพื่อให้เกิดการรับรู้ และเห็นถึงบทบาทความสำคัญของทุนทางสังคม เพื่อช่วยกันเสริมสร้างและรักษาทุนทางสังคม ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มและชุมชน

2) รัฐบาลควรกำหนดเจ้าภาพในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางธุรกิจ โดยเฉพาะที่มีอยู่ในเครือข่ายของภาครัฐให้เป็นระบบ และมีความทันสมัย แล้วนำข้อมูลดังกล่าวเผยแพร่ให้กับกลุ่มธุรกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อขยายโอกาสและช่องทางในทางธุรกิจ

3) ผู้นำกลุ่มธุรกิจชุมชนควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญในเรื่องความโปร่งใสและความสามารถในการตรวจสอบ ควรเสริมสร้างให้เกิดบรรทัดฐานของการทำงานร่วมกันในหมู่สมาชิก อาทิ การถ่ายทอดความรู้ และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน นอกจากนี้ควรเสริมสร้างกระบวนการทำงานในเชิงรุกเพื่อขยายเครือข่าย อันจะทำให้กลุ่มฯ เกิดความได้เปรียบในการทำธุรกิจ ทั้งในด้านการผลิตและการตลาด

The study on "Social Capital and the Success of Community Business" comprises two objectives, 1) to study comparatively social capital between the two distinguished achievable community business groups 2) to study the role of social capital as the factor which affects the community business achievement. The sampling for the comparative study, by which qualitative research is employed in data analysis, was the two distinguished achievable community business from OTOP Product Champion 2003 of Nonthaburi Province. The first group represents "the Female Occupational Group in Nutrient Appliance and Artificial Flowers from the Fish Scale", Moo 2 Tambon Banglane, Bangyai District, Nonthaburi Province, which produces "the flowers from the fish scale", classified in four stars OTOP. The second one is "the Moo 7 Lampho Housewife Group", Moo 7 Tambon Lampho, Bangbuathong District, Nonthaburi Province, which creates "the reused - paper basket", classified in two stars OTOP.

Result of the study indicates that the two community business groups are indifferent social capital in term of "trust" but they distinguished social capital concerning "norms". Where as norms of knowledge sharing and norms of working accomplishment could be found from "the Banglane Group", it was undiscovered from "the Lampho" one. These two majoring norms are available to the group's business activities, reducing members' opportunistic behavior and creating the unity to accomplish the same business goal. Besides, the forms of social capital in concern of "network" are discrepancy. "The Banglane Group" consists of more networks both in stocks and pattern aspects. This presents more comparative advantages to " the Banglane Group"

which is able to additionally access the capitals, the budget supported by government agencies, information, as well as market source.

The last two differences are significant factors straightly affected the community business achievement.

The study also shows that the role to reduce the monitoring cost and transaction cost, the role to create members' coordinating activities, and the role in producing and marketing are the three major roles of social capital directly affecting the community business operation.

Three recommendations to promote and preserve social capital to be as utilized capitals toward community business and community are as follow;

1) The Community Development Department, Interior Ministry, should include the concept of social capital in the training course acknowledging to their officers and all community leaders in order to encourage their cognition and understanding of how significant the social capital is, leading to promote and preserve their preceding social capital to become the most effective one toward the group and community.

2) The government should settle the host unit to be responsible for systematically assembling up - to date and related business information, particularly which is owned by the state networks and continually distribute the information to the community business group, in order to extend their business opportunity.

3) The community business leader should continuously support the members' working participation, giving priority to transparency and accountability. In addition, the working norms among entire members; for example: knowledge sharing, and working accomplishment should also be promoted. Moreover, they should encourage the offensive working process to enhance their networks leading to the group's business advantages in producing and marketing as well.